

Громадська організація
«Кременецька екологічна ліга»
Національний природний парк
«Кременецькі гори»

СТАДІЧНА КРЕМЕНЕЦЬКИХ ГР

МАТЕРІАЛИ

молодіжної науково-практичної
конференції

(16 червня 2016 року)

Цю публікацію видано за підтримки
Європейського Союзу

ВОЛИНСЬКИЙ ДІАЛЕКТ: ОСОБЛИВОСТІ ФОНЕТИЧНОГО, ЛЕКСИЧНОГО ТА ГРАМАТИЧНОГО РІВНІВ (на прикладі сіл Привілійщини)

Михальчук Віталій
студент 2 курсу
21 піанів група
Вечірній факультет
НПУ ім.Драгоманова
Науковий керівник:
к.філол.наук, доцент
кафедри укр. мови
Сулима О.П.

У статті представлено результати дослідження размовного варіанту волинського діалекту на лексичному матеріалі, зібраному у селах Тетильківці, Вілія та Новосілки. Зокрема розглянуто: типові закономірності чергувань та артикуляції; розроблення та укладання глосарію та тезауруса; колоритні особливості побудови висловлювань. Усі розділи зіставлено з іншими мовами та діалектичними групами. Роботу узгоджено із мовознавчими концепціями попередніх років.

Новизна та актуальність роботи. Дослідженням діалекту волинського ареалу займався К.П.Михальчук, який запропонував поділ діалектів України на наріччя [3]. На основі цих та дальших досліджень було укладено тритомний «Атлас української мови». Для дослідження діалектного мікроареалу Шумщина та Кременеччини вчені обрали типовий «пучкою» населених пунктів Кудлаївка, Башківці, та Биківці[1]. Проте вибірка населених пунктів для дослідження оминула деякі характерні особливості, в яких проте трапляються непомічене або своєрідне вживання та які відрізняють їх з-поміж інших.

Проблематика дослідження:

- незавершеність філологічних досліджень діалектичного ареалу Волині;
- застарільність та невідповідність досліджених та описаних характерних рис діалекту реальним;
- неузгодженість вітчизняних методик європейської практиці звукозапису, потреба узгодження національної транскрипції з Міжнародним фонетичним алфавітом (IPA);
- потреба докладного вивчення діалектичних особливостей малих населених пунктів.

Завдання роботи:

- продовжити діалектичні дослідження української мови;
- наблизити вітчизняні методики до світового рівня, зіставивши їх з європейськими стандартами;
- докладно описати актуальні нині особливості мікродіалекту Привілійщини;
- на прикладі діалектичного ареалу Волині продемонструвати можливості згаданих концепцій.

У процесі вивчення обраної території за «Атласом...» та зіставлення їх з реальним варіантом діалекту було встановлено такі особливості, що виділяють його з-поміж інших діалектів української мови.

Фонетичні: рефлекс є(i) – 'у'з'у /'d'урка/, /'dз'урка/; «лініве» огублення /o/-/y, u/ іменник зозуля /зузул'a/; давній /i/ після шиплячих у наголошенні позиції: /'чисти'й/, /ш'ириши-еї/; /в'ишие м'ени/'; /т'еби'/; давні /i/, /i/ після /r, d/ наголошена позиція (рибою) типова для літературного варіанту; /i/ в іменнику вим'я: /вім'їа/; /o/ після /x, H/ /k, k/ лихеї, якей; «широке» артикулювання /o/-/e/ в наголошених закінченнях іменників та займенників жіночого роду; приставний приголосний /r, ɿ/: гіржати, гіржуть, гіржавий; рефлекси /i/-/e, e/ в наголошенному складі: піч – /п'єш/; /e/ - /i/ перед складом з наголошеними /a/: шичрабати; /e/ - /i/ перед складом з наголошеними /i/, /y/, /i/ після губних: пичу, пичи, лицу, нису, з стирні, до зямлі; /e/ у префіксі -пере-: пирикинув, пиривиринув; «лініве» приглушення /p, ɿ/-/i, j/: мармур – /мајмур/; відповідники ненаголошеної /e/ після /i, j/ на початку слова (Явдоха – йудоха); огрубіння /e/-/i/ в післянаголошенному відкритому складі озеро - озиро; опозиція /e/-/i/ в ненаголошених складах: поле – поле^o, поле^e, село, се^oло, си^eло; вставний /e/ (вітер) вітер – віте^or – віти^er; рефлекси ненаголошеної /ɛ, e/-/i/, /i, i/ (/decim'/, /deсim'/); рефлекси ненаголошеної /ɛ, ɛ/-/i/ (пам'ять) – /памін'at'/, /паміт'/, дев'ять – /dev'ят'/; ненаголошений /a/ після /i, j/ який їкіj, пояс, поjic; опозиція /o/-/y, u/ в ненаголошених складах колисати - кулисати; нейтралізація опозиції /o/-/y, u/ перед складом з наголошеним /o/: суподкii/, /муроз/; опозиція /o/-/y, u/ перед складом з наголошеними /y, u, i/ гулубка, нагадуй тубi, пусiяв, мугила; переднаголошений /o/ на початку слова змінюється /y, u/: ореi - урел, охота – ухота; примікання /r, ɿ/ (огукування) овес – гувес, ніде - ніеди; акомодація і гармонія голосних (незалежно від наголосу) відсутня; відповідники етимологічних /o/ та /e/: лобода - 'ле"бу"да; вставний /o/ напружується: вогонь - 'вугонь; сполучення /oʊ, oo/, /or, oɔ/ в іменниках ковбаня, покорм - кала 'баньа по'корм; кореляція твердості-м'якості приголосних фонем: т – т' ц – ц' р; ступенева опозиція м'яких дзвінкових т'-ц'

¹ Через кому біля звука наведено його відповідник у таблиці IPA [5].

тьотя – цьоця; відповідники перед ненаговошеними рефлексами /је/, /ç/ здоров'я - здороул'а; відповідники /м'/ перед рефлексами /ç/ (пам'ять, м'ясо): пам'н'ат', м'н'асо; відповідники /в'/ після передньоязивого перед рефлексами /ç/: с'вато, с'ватий; відповідники /м'/: комір – ком'р'; /ун, ун/, /ум, ум/ (рівний, давно); рімний, дамно; початкові приголосні іменника хура – фура; відповідники сполучення /кв, kw2/: квасоля – фасолья; сполучення /хв, hw/: хворий – хорій, пахва - пафва, пахви – пафи, хвіст – фіст; кінцеві ть – т: спить – спит; /л, ʃ/- /л'/: весілля - /вісіл'а/; /ст, st/, /сш/ вкінці слова: /старісц'/, /тесц'/, /шісц'/, /л/, /ш/ у парадигмі піду-піде-підемо: піду-піде-підем; /ш/-/ш/ війт – вуйт; сполучення /шк/: шкіра – шкура, шкоринка – скоринка; африкація шиплячого /ж/- /dʒ/: сажа - /саџа/; депалatalізація сонорного /л'/ - /л, ʃ/ перед голосним: мельник – /мелник/; /р', ʃ/ перед відповідниками /а/, /ç/: буря – /бура/, рясний – /расні/, рябий – /рабі/; голосний у кінцевому складі парадигми типу запрягати: запріг – запріг (без пом'якшення) запрагай запражжу; кінцевий р (r) твердий невібруючий (наближається до r3) /звір/, /звір/; одзвінчення глухого /х/ - перехід у свистячий /с, s/ всередині дієслова перед /а/ колихати – колисати; протетичні /в, ʃ/, /г, ʃ/ перед /o/: орати, овес - гоурати, го'вес, огірок – угірок, огірки – вугірки, обрізати, ний - вбрізати, -ний; пучкова опозиція /к, k/-/г, g/-/г, ʃ/ в початковому складі перед наговошеним складом з /o/ (калоші – галоші); поглинання /ч, ʃ/ у сполученні з /ш, ſ/: сполучник що – що у конструкції типу /побачив, що я йду/: побачив, що я йду, той, що знає – той, що знай; поглинання /ш/ щойно – що-но; поглинання кінцевого /з, z/: зараз - /зара/; прямолінійна опозиція /к, k/- к, t всередині слова після ненаговошеної /о(у)/: ковтнути - /кувк'нуту/; заковтування, оніміння свистячого /с, s/: 'кучно – скучно; рефлекс ненаговошеної /e/- /'a/ після /л, ʃ/: ледачий - л'адашчий; «лініве» заковтування звуків: 'мол – мовляв; поглинання /o/: хтів – хотів; опозиція губних асиміляція /х, H/-/ф, ф/: 'футор – хутір; спарені опозиції оглушення /д, d/-/т, t/ + автохтонна /т, t/- /к, k/: розтоптати - роздоп'кати; рефлекс кінцевого /и/ локативу сюди - 'с'удо; поглинання /л'/ всередині слова тільки - 'тіки; відкидання кінцевого складу: треба - тра, тре; рефлекс /і/- /о/ тришки - 'трошки.

Зафіксовано такі морфологічні особливості : I-ша особа множини наказового способу –ем йдем, берем, несем; можливе відпадання афікса –ся: поратися - 'порати (відбувається також граматична зміна V_{S1} - V_{S2}: поратися по господарству – порати худобу); протеза вказівних займенників -о, -во; ти-во, те-в/т(о), там-о; прислівник настіж - навстеже"нь; прийменник з у сполученні з орудним відмінком одинини займенника я: зі мною - зу мною; форма двоїни числівника: двое відер, д'ві в'ід'рі, д'ві ложки, дві руці (рефлекс /к, k/-/ц/), але декілька - пару колосків (Дай, м'єні пару ку'лу^oсків.)[4].

Лексичні особливості (діалектичний словник): садиба, обійстя – двір; горище – гора (в хаті) вишки (в клуні); приміщення для корови – хлів, для овець – обора, для курей – курник; кочерга - коуцьуба; капелюх – капелюш; капелюшок – капелюшник; глечик – гладушчик, множ. гла'душки; кварта – ринка (залізна); ночви – нецьки; рядно – радно, радъуга, радъужка; руно (з вівці) - во'на; постоли – личаки, шкарбуни; колоші – чуні; пояс (чоловічий) – пасок; міцно – тісно зав'язано, сильно стиснуто; вузол – гудзок, гудзки; леміш - ли'міш; гряділь – дишель; ціпилло – держак, держало; толока на пасовище – колейка /кол'ейка/; оріх (пропуск в оранці) – клинечь; руна (озимі сходи) – озимина, про цибулю – сіянка; житнище (поле з-під жита) –стерня з-під пшениці, сіна - скіс; картопля (*Solanum Tuberosum L.*) – бараболі; картоплиння – бараболиння, бараболисько (також про грядки картоплі); картоплина – барабіль; огірчиня – гірчиня; бурячиня – гичка, також гичка – верхів'я мішка; кукурудза (*Zes Mays L.*) – качани; сочевиця (*Les Adans*) – чечовиця; курча – 'ципа (пестливе, дитяче), 'ципки, 'ципи; худоба – товар; перси – 'труді; кажан (*Chiroptera*) – літюча миш; Яструб (*Accipiter*) – шуліка, 'шуліяк, 'коршун; лелека (*Ciconia L.*) - 'боцон; мурахи (*Formicidae*) – комарі; звуки, які відтворюють тварини вівці – бекають, кози – мекають, качки та жаби – квакають, кури – квокають, гуси – гелгочуть; квока – квочка; вигуки гиш! а гиш! – відганяють курей; тю-тю! – кличути курей; ціп-цип! – кличути курчат; ну! – відганяють корів; но! – поганяють коней; віо! – прямо коневі; ксоб(бі)! – ліворуч коневі; гать-тя! – праворуч коневі; відгінати – нагннати; куць-куць! – вигуки, якими кличути свиней, свиня - куцька; а-чу! – вигук, якими відганяють свиней; рання пшениця – яра, також яре жито; холодний - зимний, -а, -е, -о; хмиз – гіляки; наймит – батрак, робити (в когось) – батрачити; господиня – хазяйка, господине звуть головну кухарку на толочних кухнях (весілля, поминальні обіди); вагітна корова – тілна; мати – мама, К.в. мам!, батько – тато, К.в. тат!, бабуся – баба, бабка, К.в. баб!; домовина вживається частіше, ніж труна; кладовище – цвинтар; сором – стид, встид, у вигуках: Встид!, Ай, встид!, Стидався б!, похідний іменник безстидник; короткозорий – близорукий; гарний - файній про одяг, парадний, також про кімнату (вітальння – парадна хата); сильно, -ий – крепко, -ий, крепечий; скоро – хутко, бігти – галопом, пікти, шурувати, біжть – піче, шурує; швидше - хучи^e скорши^e; мабуть – має/май бути/, певно /пени/ мусить бути; побачити – вздріти; зустріти – здібати; стежити (за чимось) – глядіти (чогось, виглядати), також берегти: не вгляділа!, не вглядиши!, доглядати – похідні доглянутий борщ, суп, доглянути хліба; стерегти – пантрувати, чатувати (на когось); ковтати – коукати, кувкати, кувкнув, лигати, не лигнеш – не зможеш (чогось зробити), на іден ліг – дуже мало; захворіла – заслабла, похідне хвороба – слабість; челядь, челядники - багаточисленне потомство тварин; нива – широкий наділ, звідси урочище Нива (с.Вілія); скатерть – скатерка, обрусок; сваритися – гризтися, сварка – свар, але горе – гриза; тельбухи – бебихи; А дудки! – нічого не вийде; Багацько – багато; Ба'зонька, множ. 'базюхи, -ів, бадзюньками – брунька; 'балька, множ. 'балки – балка; 'вава, 'вавка, Р.в. 'вави, 'вавки, О.(М).в. (над) вавкою множ. ва'вки – ранка; 'варга,

² Подібно до латинського qu.

³ Варто згадати парадигму г-ж-к.

варги О.(М.)в (над)варгою(-ами) – губа, пелюстка губ; 'ведзыгати, -е,-еш,-ють, пороз'ведзыгають,-е – розвозити; 'ведзыги – розлізлі об'єкти; 'відляски – відлуния; 'ворочок – заст. капюшон; 'ворина – огорожа; 'в притріочка – впритиск; 'встромити – вткнути; 'вузьдо – тут, біля; 'вчорити, -ив(ла), -ать – втнути; 'гайто! – гуляти; вигук. гайда!, Йдем гайто! – гайда гуляти!; гай'нути – майнуть, чкурунути, побігти; гаррати,-й, по- -е – нищити; гар'гара – використовується для описання великої приміщення; гарма'ни гнути, -е, -уть – жартувати, -е, -юсь; 'туша – кисле тісто, яке лишають для додавання до тіста для наступної випічки; гала'мездя /гкаламедз'a/ – розмазня; га'лиги, -ами – довгі кінцівки (як руки, так і ноги); ги'летка – клунок, пакунок; 'глаби – згруб. ноги; 'глебати, -е – волочити. Ледь ногами глебав! – Ледве ногами волочив!; 'глубатися – колупатися, возитися; 'глубаний – доскіливий; 'дамно – давно; де'філяда – бенкет; 'джугати – назойливо повчати; дзю'ра – діра, отвір; 'дра'пак – березовий кустарний віник; 'дрічти – двигати; 'дрохітня – повітка, приміщення, де зберігають дрова; 'завше – завжди, зазвичай; 'заїзда – ворота, в'їзд; заш'порятись – видатись незграбним; 'здобний – 1) вихованій; здо'ровий – величезний; змог'тися – стомитися, виснажитися. Н/п; Блудила, блудила аж змоглася і випала; 'йолоп – ідiot, дурень; 'кібітка – циганський обоз, фургон; кінь – хребет; 'коб – якби, щоб; 'комкати – куйовдти; кор'ч – кущ; 'кубашка – незабудоване місце між грубкою та стіною; кувк'нути – ковтнути; 'кульчатка – сережки; ладну'вати – 1) лагодити, ремонтувати; 2) готовувати; 'лахи – одяг; 'лемзяти – куштувати, повільно їсти. Ото-то вже лемедзьнув! Шо ти там лемдзяеш?; 'люстро – дзеркало; 'ляда – кришка, люк; м'ацьок, о'пецьок, 'бечь(о,ок) – шлунок; 'ма'ця – див. пляцок; ма'ньорка – маловмісна посудина; мар'кий – має здатність легко забруднюватись; 'мерва – безлад, хаос, мерву робити – наводити безлад; 'мищина, 'мищинка – тарілка; моту'зок – шнурок; 'моцний – міцний; наво'щоляний – виряджений; нака'рачки – рапочки; неджу'гавий – недолугий; нех'лой, ни'ряха – недбайло; ніц – пол.нічого; 'нужник – туалет; 'нюра – юзом. Пішла нюра – юзом випала; од ка'рац' катись (відкарацкаться) – відмовитись; парадя'рес – гаманець; пансько'вітій – пещений, розбещений; па'цюрки – намисто; під'палок – булка, спечена із залишків тіста у печі; пироги – інколи вживається і у значенні вареники; 'пілка – ганчірка; пліт – 1) паркан; 2) місце для просушування білизни; 'пляцок – спечене тісто, розкачане по дещі; по'ренча – перила; по'стеля – ліжко; прис'як – хлібець із тіста, яке лишилось після випічки, печений на черені; при'хожа – зала, світлиця; роз'паніти – розбеститись, розлінитись; розпас'кудженій – розпущений; розчен'пітга – розщеплений елемент чого-небудь, неакуратна річ чи деталь; рон'делик – черпак; 'рушта – місце в печі, де лежить жар; сві'дерок – свердло; скла'дачка – мозайка, пазли; 'слизькатись – проковзувати; 'слічний – чесний; спід – низ; 'стаміци – звідтіля (від там); 'степір'я – кошлаті вершки городніх рослин; сторч – вертикально; 'строми – небезпечні місця; сухо'віла – віла; тас'кati, та'щiti – тягати; 'тлумитися, тлументи робити – казитися; 'трапка – ганчірка; 'тупіра, тупірка, тупірічка, теперечки – тепер; тя'гом не треба! – заст.Дарма не потрібно!; фа'зенда – ганок; фана'берій – забаганки, примхи; фарту'шок, запаска – фартух; фа'цят – елемент даху; трикутна добудова до стіни; фіст – хвіст; фо'реньга – церковна хоругва; 'фура, під'вода – віз; фус – осад; хо'рішій – крахій (ступ.пор. хороший); ча'лапати – бrestи, повільно йти; чух'маритися – чухатися; ци'рата – поліетиленова скатерка; 'цюнька – лоша; 'цюця – тъятоя; 'шарнати – смикати; шварго'тати – невиразно говорити, говорити іншою мовою; 'шибка – вікно; шкар'буни, 'шкерби – старі чоботи; шка'радній – масивний, неакуратний; шмат – багато; То буде дуже шмат! - Це вже забагато!; шма'тина – ганчірка; 'шнарити – шукати, ритися в речах; шта'ни (поледниця) – продукт харчування: м'ясо від хребта; шта'хети – паркан; 'шура, причепа – приміщення добудоване до однієї з стін хати, 'щубрати – вищипувати, висмикувати, Що ти там щубрасеш? – Шо ти смичеш?; 'юдити – підбивати; ян'чати – кричати, верешати.

Граматичні та синтаксичні особливості: $V_f S_g$ бери серпа; $V_i S_j$ чекати гостів, пасти коней; $V_f P_{\text{пн}} d S_n$ заслава ме"ні жінка (з інтонацією новини); ото нагадуй юму (тобі)!; V_i за' S_a питати про гроши - пит' атис' а за гроши; $Adj_g S_n$ два гарних хлопці, три високих тополі; $Adj_n S_a$ виший за батька, виший теби; V_i у S_b пішов по воду, але за дохтором, за батюшкою, поїхав в ліс, до ліса; 1-а особа одинини дієслів недоконаного виду минулого та майбутнього часу може виражатися з допоміжним дієсловом стану «бути» (давноминулий час) я був робив, я буду робив, я буду співав; частка хай – запозичення з польської нех (niech), у прокльонах як щоб (а нех тибе де! А нех ти юму де!); дивитися вгору – дивитися догори⁴. Інтонаційні зміни тону поліваріантні, не прив'язані до синтаксичної будови речення (Див. Додаток А).

Висновки та результати:

Дослідження діалектична мікрообласть має ряд своєрідних особливостей, якими відрізняється з-поміж інших.

Типові рефлекси ненаголошених /e/, /o/, /a/, /i/, /y/ відповідають поширеним чергуванням голосних /i/-/o/-/y/, /y/-/o/, /e/-/i/, /i/-/y/-/i/, заміні приголосних – опозиціям приголосних та парадигмам української мови.

Лексика привілійського населення (вілян, тетильковчан та новосілківців) представлена своєрідними діалектизмами, що ідентифікують їх як волинян з території витоків р.Влія.

У процесі дослідження запропоновано транслітераційний варіант транскрипції на основі вітчизняної традиції орієнтований на міжнародну графіку та IPA. Такий підхід забезпечує підвищення точності передачі звуків мови, розширює межі та глибину досліджень, сприяє формуванню уявлень про діалект та його неповторність.

Розмовний синтаксис здебільшого стихійний: опирається на типові граматичні звороти, орієнтований на центральноєвропейські тенденції (наявність давноминулого часу). Граматичні та лексичні особливості

⁴ Синтаксичні та граматичні особливості описано за правилами новітніх вітчизняних методик [2,6].

відображені у фонетиці. Усе це формує неповторну мікросемантику, якою є імпресія ідентифікації мовця. Тобто впізнання (виокремлення) індивіда з конкретної місцевості або цієї місцевості за довколишньою артикуляцією.

Матеріали досліджень фіксують наближення до польських (полонізація) діалектів, деградацію русифікаційних впливів та стійку систему власне українських мовотворчих традицій.

Перспективи дослідження:

Дальші дослідження можуть біти спрямовані: у фонетиці – на інтонаційні особливості; у граматиці – на вивчення семантичної відповідності звуків, співвіднесення графіки фонетиці, а також на психологію побудови висловлювань.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Атлас української мови / АН УРСР. – т. 2. Волинь, Наддністрянщина, Закарпаття і суміжні землі. – К.:Наук. думка, 1988. – 518 с.
2. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства: підручник. – К.: Видавничий центр "Академія", 2006. – 336 с.
3. Михальчук К. П. «Наріччя, піднаріччя і говори південної Росії у зв'язку з наріччями Галичини» / К. П. Михальчук, – Київ, 1877. – С.453-512.
4. Трубецької Н. С. Основы фонологии / Пер. с нем. А. А. Холодовича. – Под ред. С.Д. Кацнельсона. – М.: Аспект Пресс, 2000. – 352 с.
5. Офіційний портал досліджень Міжнародного фонетичного алфавіту. – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.ling.hf.ntnu.no/ipa.html>
6. Сучасна українська літературна мова: Підручник / [М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін.]; за ред. М. Я. Плюща. – 7-ме вид., стер. – К.: Вища шк., 2009. – 430 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зміни інтонації при побудові фраз

жінка ме^{ні} заслабла 1) Ч .+і+і ; 2) Ч !+ .+

$\text{J} = 100$

1) Як звичайна мовна

2) Більш експресивно

заслабла ме^{ні} жінка Ч !+і+і

З слібоким почуттям, налаштування

РАЙОН ДОСЛІДЖЕННЯ

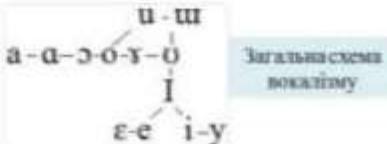
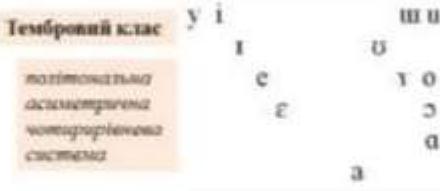
ПАРАДИГМА ДОСЛІДЖЕННЯ (компоненти)

ФОНОЛОГІЧНІ СХЕМИ ВОКАЛІЗМУ

М. Трубецкой

ФОНОЛОГІЧНІ СХЕМИ КОНСОНАНТИЗМУ ПРИГОЛОСНИХ

Консонантологія

п ї	
м н	
ф ʃ	
р б ɿ ɭ ɭ	g
ɛ ɔ	
ɸ v s z ʃ ʒ ɥ H k	
b d ʃ ʒ dʒ ʃk	
t	
l	
l	

Альвеорична
плотисто-
фрикативна
кореляція

t	dθ	z
s	z	
ʃ	ʒ	
w ɥ ʃ t=d dʒ ðk	=d	dʒ ðk

Г т
г-к = т-к в
г-к = ү-к

Чесірни
трістулевана
кореляція

IPA International Phonetic Association

© Накельчук О.В. Діяльність фахівців ПДУ на Привілійщині, 22 листопада, 2016 р.

СИНТАКСИС (ПОБУДОВА ВИСЛОВЛЮВАНЬ)

Система синтаксичної паралігмізації
аналітичному виділку

V ₁ S ₁	V ₁ S ₂
V ₁ Pm ₂ S ₂	V ₁ 'заS ₂
Adj ₂ S ₂	Adj ₂ S ₂
V ₁ з S ₂	

ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ:

- Наяність давнинного часу (я був робив);
- Перфект майбутнього часу (ви буде добре стівець);
- Супин (плює пастів комі);
- Збереження історичного додавання інфінітиву робити до іменника з усуненням частки –ся дієслова (істування – позементи робити) і в цюмах (мереву робити)

стягнені форми род. і ор. в. одн. вказ. і присв. займенників ж. р. (сéї, тéї, мéї, твéї, сéй, тéй, мéй, свéй, твéй та ін.);

у формах I-ї ос. одн. тепер. ч. зберігається чергування приголосних [д] — [дж], [з] — [ж], [т] — [ч], [с] — [ш] (хóджу, хóжу, крúчу, прóшу та ін.)